

Duodecimū

quid huiusmodi. quod ad emendam
primi viderit expedire non peccat.
Si autem hoc suū Plato siue alicui
amico suo ex malicia referat tūc pec
cat mortaliter. **¶** Quod si ex cautela ali
cui dixerit hoc. ita tamen q̄ non pro
ueniat inde aliud vel infamia vel vi
tupium primo delinquenti tunc non
peccat mortaliter licet incaute agat.

Incipit quolibet duodecimū.

Questum est de rebus que
sunt supra hominem. et de
rebus humanis. **¶** Circa
primum questum est de an
gelis et de celo. **¶** Circa primū q̄si
tum est de deo quantum ad suū eē
quantum ad suam potentiam. quan
tum ad ei⁹ predestinationem.

Articulus primus.

Quia primum q̄situm ē utrū
in deo sit tātum vnum esse. s.
eētiale. vel p̄ter illud sit etiā
in deo eī⁹ personale. et videtur q̄ sic

quia aliud est patrem esse aliud filiū
esse et aliud spiritum factum esse. sed
esse eētiale non est aliud et aliud. ergo
et. **¶** Preterea p̄prium forme est q̄
det esse. Sed in diuinis sunt tres p̄
prietates personales q̄ obtinent vicē
forme. ergo et. **¶** Contra Aug. dicit.
In diuinis tantum vnum esse. **¶** Re
sponso dicendum q̄ veritas fidei ha
bet q̄ in diuinis solum est distinctio
que est secundum relationes opposi
tas. relatio autem sicut et quelibet for
ma habet esse ex p̄prietate ad illud cui
in est. unde esse filiationis est per p̄
prietatem ad subiectum cui inest. relati
o autem in diuinis non distinguitur
ab eo cui inest. vel in quo est. quia est
ipsa res que refertur. sed distinguitur
solum ex p̄te eius cui obponitur. et ex
hac parte non consideratur esse rela
tionis sed distinctio et oppositio ei⁹
et ideo est in deo vnum tantum esse.
sed eētiale. **¶** Ad primum ergo dicen
dū q̄ esse dupliciter dicitur. quāq̄ eī⁹
esse idem est quod actus. eētis. quāq̄
autem si significat cōpositionem enun
ciationis. et sic significat actum intel
lectus quō intelligitur quando dicitur
q̄ aliud est esse patris et aliud filiū. et
primo modo. **¶** Ad secundum dicen
dum q̄ sicut et quilibet forma paterni
tas facit esse. s. patrem qui est diuinū
esse. et facit tantum vnum esse in quā
tum paternitas facit esse.

Articulus secundus.

Quia inde q̄situm est de potētia
dei. Et primo utrum de⁹ pos
sit facere cōtradictoria simul
esse. **¶** Secundo utrum possit facere
infinita in actu.

t. iij

Quodlibet

Articulus tertius.

Ad primum dicendum quod non et hoc non importat in deo imperfectionem potentie sed quia hoc non habet rationem possibilem.

Nam omnis virtus activa producit effectum sibi similem. Omne autem quod agit agit in quantum est ens actu. ergo effectus agentis est ens actu. quicquid ergo repugnet ei quod est esse actu repugnat potentie. actiue quod esset si contradictoria sit essent. Ad secundum dicendum quod esset aliquid infinitum actu posset suspicari et primo aspectu quod esset impossibile. quia sequeretur illud esse equale deo. sed hoc non sequitur. quia ei quod est in finitum omnibus modis non adequatur illi quod est infinitum uno modo.

Dato enim quod esset ignis infinitus secundum magnitudinem non adequatur deo. quia etsi sit infinitus ignis in quantitate tamen est quid finitum specie. deus autem omnibus modis est infinitus. Cum ergo queritur utrum sit possibile deo facere aliquid infinitum in actu. dicendum quod non. potentie enim agentis per intellectum aliquid repugnat dupliciter. Uno modo quia repugnat potentie eius.

Alio modo quia repugnat modo quo agit. Primo modo non repugnat potentie dei absolute. quia non implicat contra dictionem. sed si consideretur modus quo deus agit. non est possibile. deus enim agit per suum intellectum. et per verbum quod est formativum omnium. unde patet quod omnia que agit sunt formata. infinitum autem accipitur sicut materia sine forma. Nam infinitum se tenet ex par-

te materie. Si ergo deus hoc ageret sequeretur quod opus dei esset aliquid informe. et hoc repugnat ei per quod agit. et modo agendi quia per verbum suum omnia agit. quo omnia formantur.

Articulus quartus.

Deinde questum est de predestinatione. utrum sit certa. et videtur quod non. quia possibile est predestinatum damnari. sicut Petrus si fuisset statim mortuus. quando peccavit christum negando. Si vero dicas quod predicta locutio est de dicto vera. de re vero non. Contra. Quia hoc habet locum in formis separabilibus. Sed hec forma que est predestinationis est inseparabilis. Responsio dicendum quod predestinatio est quedam pars diuine providentie. providentia autem dicitur directionem aliquorum in finem. et hec presupponit scientiam et voluntatem. Sic ergo predestinatio habet certitudinem ex parte scientie dei. que non potest falli et ex parte voluntatis diuine cui non potest aliquid resistere et ex parte providentie. que certissimo modo ducit ad finem. cum deus sit sapientissimus. Ad primum ergo dicendum quod predestinatio habet certitudinem et tamen non est necessarium predestinatum salvari. sed remanet contingens. Dicitur enim quod habet certitudinem ex scientia voluntate et providentia. et nullum istorum contingetiam impedit. scientia non. quia scientia dei est futurorum. put sunt in presentia. et secundum hoc sunt determinata. voluntas non. quia voluntas dei est principium totius entis. ergo non

Duodecimum

cadit sub ratione contingentie vel necessitatis sed hec effluunt et ordinantur ex dei voluntate. et sic ipsa dei voluntas facit quedam esse contingētia preparando causas contingentes illis rebus quas vult esse cōtingentes et similiter necessarias causas rebus et effectibus necessarijs. et sic voluntas dei semper impletur. non tamen omnia necessario eueniunt. sed eo modo quo deus vult ea esse. et vult q̄ sint contingenter. prudentia non quā non tollit contingentiam. **Ad** secundum dicendum q̄ bona est distinctio sed ad obiectum de formis dicendum q̄ aliter est de formis realibus et aliter de predicatis que important aliquid pertinens ad actum rationis. quia in primis scilicet realibus si in eis debeat habere locum talis distinctio. oportet in esse separationem in re et in consideratione. in secundis non requiritur. sed oportet q̄ res illa cadat supra alia consideratione. et sic dico q̄ iste p̄ destinatus potest considerari vel ut in se. vel ut diuine cognitioni relatus et sic vno modo attribuitur ei q̄ potest fiti damari. alio modo non.

Articulus. v.

Deinde questum est de fato. utrum omnia s̄bint fato. **R**esponso dicendum q̄ primo oportet scire quid fatum. et sic postea facilius patebit ad propositum videmus autem multa contingenter euenire. et ideo olim fuit dubium utrum ista que variabiliter et in ordinate contingunt reducantur in aliquam causam

ordinantem. et qui dicunt q̄ non dicunt fatum nihil esse ut **Tullius** dicit. **Q**uidam dicunt q̄ in aliquam causam superiorem ordinatur. et isti nomina verunt fatum a forfaris. quasi hic omnia sunt prefata a quadam superiore causa sed horum est triplex opinio. quidam enim reducerunt hoc in quadam seriez causarum. quam dicunt fatum. sicut stoici qui dicunt q̄ nihil est ut non habeat causam. et posita causa necesse est ponere effectum. **S**i ergo euenit vel est talis vel talis effectus habuit causam. et hec causa aliam causam et sic deinceps sicut aliquis est occisus de nocte. quia exiuit domum. quare exiuit domum. quia sit. vit. quare hoc quia falsa comedit. et sic quia comedit falsa et necessitate moritur.

Aristoteles responderet negans duo prima primo q̄ non quicquid fit habet causam. sed tantum quod fit per se. **D**e autem ego occidat me exente est per accidens. **S**ecundo dicit q̄ non posita causa ponitur effectus. quia potest impediri. et ideo non sequitur vel non stat series causarum.

Alij reducunt hec in aliam causam. scilicet in corpora celestia. ex quorum necessitate dicunt omnia accidere unde dicunt q̄ fatum nihil aliud est q̄ vis positionis syderum. hec autem opinio dupliciter est falsa. **P**rimo quia tum ad res humanas que proueniunt ab intellectu qui cum sit virtus incorporea non s̄biacet actioni alicuius corporis et ponere animam s̄biacere virtuti corporum celestium nihil aliud est q̄ ponere intellectum non differre a sensu ut dicit philosophus in primo de anima in fine. tamen per accidens et occasionaliter s̄bitur anima celo. inquam

Quodlibet

tum intellectus afficitur p passionem corporis. non tamen ex necessitate movetur ab eo. secundo quia multa in rebus naturalibus contingunt q non accidunt ex necessitate celi sed p accidēs et non habēt causam. Alij reducūt omnia hec in causam supracelestem scz in providentiam dei. a qua omnia sunt predeterminata et ordinata. et secundum istos fatum erit qdam effectus providētie. quia providētia nihil aliud est q ratio ordinis rerum. put est in mente divina. fatum vero est explicatio illi ordinis put est in rebus. Unde Boetius fatum est immobilis dispositio rebus mobilibus inherens. Sic ergo accipiēdo fatum potest dici q omnia subjunguntur fato. unde dicitur *Dee ij super illud. Non vocabis ultra baalim. sed vir meus. qd idē est utrunq. sed deus noluit hoc.* quia baalim nomen erat cuiusdam gentium. et ideo sunt vitanda nomina gentium cum quibus nec nomina convenit habere cōmunia. et ideo aug. dicit *Si quis hoc non intelligat fati sententiam teneat. linguam corrigat. ut non dicat fatum sed providētia dei*

Articulus. vi.

Deinde q̄situm est de angelis. et circa hoc q̄sita sunt duo. Primum utrum esse āgeli sit accidens eius. et videtur q nō. quia accidens intelligitur inesse alicui pre existenti. angelus autem non peristit ipsi esse. *Contra. Hyl. dicit zc.* Responsio dicendum q opinio Anic. fuit q unum et ens semper p̄dicant accidens. hoc autem non ē verū quia unum prout cōvertitur cū ente

significat sbz rei. et similiter ipsū ens. Sz unum put est principium numeri significat accidens. Sciendum ergo q unum qd qd est in potentia et in actū. sit actū p hoc q p̄cipat actum supiorem. p hoc autem aliquid maxime sit actū q p̄cipat p similitudinē primum et purum actū. Primus autē actus est esse sbzistens p se. unde p̄pletionem unūquodq recipit p hoc q p̄cipat esse. unde esse ē completū omnis forme. quia p hoc completur q habet esse. et habz esse cum est actū et sic nulla forma ē nisi p esse. et sic dico q esse sbzale rei non est accidēs. sed actualitas cuiuslibet forme existentis siue sine materiā siue cum materia. et quia esse est cōpletio omnium. inde ē q p̄p̄rius effectus dei est esse. et nulla causa dat esse nisi i q̄m p̄cipat operationem divinam. et sic p̄p̄riē loquendo non est accidens. et qd *Hyl. dicit* dico q accidens dicitur large omne qd non ē pars sentie. et sic est esse in rebus creatis. quia in solo deo esse est eius essentia.

Articulus. vii.

Secundo q̄situm est utrum diabolus cognoscat cogitationes hominum. Responsio dicendum q cognoscere cogitationes cordis potest cōtingere dupliciter in se et p se. et in aliquo effectu. Primo solus dei est. *Hiere xv. Primum est* cor hominis et scrutabile. unde nec āgeli sic eas cognoscunt. cuius ratio est triplex. vna p̄pter debilitatem esse qd habent eo q supra gradum quo aliud est ens in potentia est gradus quo res sūt in aia. Alia rō ē quia qd

Duodecimum

est in virtute cause alicuius non potest cognosci nisi a causa que nata est mouere illam. voluntatem autē mouet solus deus. Cum ergo omnes cogitationes dependant a voluntate sic a sua causa. solus deus eas cognoscit

Alia ratio est quia angeli illa que cognoscunt naturaliter. cognoscunt per spēs nālr inditas. et hec sūt species rerum naturalium. non autem cogitationum quia hec non reducitur ad causam naturalem. vel non pertinet ad cognitionem naturalium. tamen per effectū cogitationum cognoscunt cogitationes. sicut et homo facit. cū ipsi sibi cogoscunt effectus qui causantur ex cogitationibus. Nam secundum cogitationes homo afficit aliqua passione. et per has mouetur cor et hos motus sibi ipsi cognoscunt quod nos. et sic aliquid cognoscunt de cogitationibus cordis et hoc aug. dicit in libro de diuinationibus de monum. licet alibi dicat quod determinare in eis talē cognitionem sit presumptuosum

Articulus . viii.

Quando quæsitum est de celo. et circa hoc quæsitum fuerunt.

Primo vtrum celum vel mundus sit eternus. **R**esponso dicendum quod non. Sed mundi incepisse est de numero eorum que cadunt sibi fide non sibi demonstratione. Nam que dependunt ex simplici voluntate dei possunt esse et non esse. et ad hoc quod sit non inducit aliquid necessitas ex parte dei. diuina autem bonitas que est finis rerum potest ita esse si non sit mundus sicut si sit mundus

Articulus . ix.

Quando quæsitum est vtrum celum sit animatum. **R**esponso dicendum quod de hoc diuersimode sentiunt doctores ecclesie. Hieronymus. n. dicit super ecclesiasten quod sol est animatus. **B**asilius negat et hec differentia etiam est apud philosophos. Plato enim et Aristoteles ponunt corpora celestia animata esse. Anaxagoras non et ideo legitur fuisse occisus. ego autem dico secundum aug. .ij. super gen. ad litteram quod non refert ad fidem vtrum sic vel aliter sit unde hoc non determinat in enchiridion. addens quod si ponamus corpora celestia esse animata. non ideo erunt in iudicio tres ordines iudicandorum. scilicet angelorum et hominum et animarum. quia ille anime computabuntur cum angelis. et hoc sensisse videtur ille qui fecit preparationem cum dicit. celi celo. un. quod virtutes. et ratio patet.

Articulus . x.

Quando quæsitum est de homine quantum ad naturam. et quantum ad gratiam et quantum ad culpam. **C**irca primum quæsitum sunt tria. **P**rimo quantum ad animam. **S**ecundo de cognitione anime. **T**ertio de effectu cognitionis. **C**irca animam quæsitum sunt duo. **P**rimo vtrum anima proficiat corpore immediate vel mediante corporeitate. **R**esponso dicitur quod in nullo corpore est nisi vna forma substantialis. cuius est forma triplex. prima est quod si plures sequens non erit forma substantialis que facit esse simpliciter. sed solum accidens. que facit esse hoc. **I**tem si sit acquisita forma substantialis non erit generatio simpliciter. **I**tem quod non est compositum ex anima et corpore vnum simpliciter. sed duo simpliciter. et vnum per accidens. **S**i dicatur corporeitas forma corporis corporeitas dicitur dupliciter. quibus tres

Quodlibet

dimensiones. et hoc non est forma specifica, sed accens. aliquando dicitur quodammodo forma ex qua provenit trina dimensio. et hec non est alia a forma specifica.

Articulus xi.

Questio vtrum anima sit extrinsece Responso dicendum quod Aug. hanc questionem non determinat. sed indeterminatam relinquit libro de ecclesiasticis dogmatibus. sed ille liber non est aug. sed greg. ad romanos. etiam non vult determinare. Credendum est tamen quod non. et est una ratio per libro de animalibus. quod impossibile est quod virtus corporis producat id quod excedit corpus. virtus autem seminis est virtus corporalis. Alia ratio est vii. meth. quia enim quod dicitur posuerunt quod forme naturales sunt ex creatione. et enim materia aeris recipit formam ignis aut inerat. et sic est latitatio. aut non. ergo fit de novo non ex aliquo sed ex nihilo ergo creatur. soluit philosophus. quia forma non fit sicut nec ens. vel esse habens per se. sed fit compositum quod habet esse subsistens. Si ergo est aliqua forma que per se subsistat. illa habet per se fieri. anima autem habet esse per se subsistens. et remanet corrupto corpore. et ita oportet quod habeat suum fieri.

Articulus xij.

Questio quodammodo est de cognitione hominis. vtrum intellectus humanus cognoscat singularia. Responso dicendum quod aliquid cognoscitur dupliciter. directe et indirecte. scilicet per reflexionem. Differt autem inter intellectum humanum et divinum. quia humanus non cognoscit directe singularia. divinus autem sic. quia

cognitio fit per similitudinem cogniti in cognoscente et hec est in intellectu nostro per abstractionem a conditionibus individualibus et a materia. et ideo cum recta cognitio fit per species ideo non cognoscit directe nisi vltimus intellectus autem divinus cognoscit non per similitudinem a re acceptam. sed per extensionem sue essentie ad res. et hec similitudo scilicet divina essentia in deo est omnium que sunt in re expressa similitudo et ideo directe cognoscit quicquid est in re et quod pertinet ad materiam individualem. Sed querens philosophus si separatus est intellectus et cognoscit que sunt in materia dicit quod oportet quod hoc cognoscat et alia. sicut formas separatas cognoscit intellectu. et coniuncta materie per imaginationem aut alio modo. scilicet per extensionem in quantum coniungitur fantasie que representat sibi fantasma et sic indirecte cognoscit.

Articulus xij.

Questio quodammodo est de effectu cognitionis. Et primo vtrum habitus scientie acquisite remaneant post hanc vitam.

Responso dicendum quod circa hoc est duplex opinio. quidam dicunt quod non sequentes Avicennam in vi. naturalium. quod species acquisite non remanent in intellectu possibili nisi quamdiu actu intelligit. quod est falsum. Nam intellectus possibilis recipit species et retinet secundum modum suum. vnde cum ipse sit immobilis. utpote immortalis incorruptibilis. recipit species intelligibiles secundum modum suum. et nunquam inde recedunt. et que sunt ibi et iam dum actu non intelligit.

Duodecimum

patet tercio de anima. vbi dicitur qd sunt in anima aliter qd dum actu intelligit. scilicet habitu et sic dico qd remanent siue in damnatis siue in beatis. sed destruantur hi habitus sciarum quantum ad modum scientie. qa hic semper intelligit convertendo se ad fantasmata ppter corpus. et non solum ppter hoc fantasmatis indigens. sed ad vtendum huius speciebus. et iste modus non erit tunc quia non conuertet se ad fantasmata.

Articulus. xiiii.

Secundo vtrū verba humana habeant vim ad monēdū brutā puta serpentes. **R**isio dicendum qd aliquid potest habere virtutem aliquam et secundum propriam naturā et secundum virtutem superioris cause verbi gratia. p̄mixtum ex elementis habet virtutem vnā ex natura elementorum secundum motum predominantis elementi. aliam habet ex corpore celesti. sicut qd adamas attrahit ferrum quod non reducit in virtutē elementorum. Aliqui ergo dicunt qd non solum naturalia corpora sed et artificialia sortiuntur virtutes aliquas ex imp̄fisiōe corporum celestium. puta imagines vlt figure s̄ certa cōstellatione facte. et si hoc verū ē. qd sup artificialia sit h̄mōi virtus imp̄fisiā potest etiam dici qd verba prolata in certo tempore habeant efficaciam monēdi. sed hoc non est verum. Nā in rebus naturalibus omnia que h̄nt aliquam virtutem ex corpore celesti habent illam p̄fisiā aliquā formam vnde nihil agit ad speciem nisi ex virtute corporis celestis. et sic forma est plus in vnoquoq; q̄ virtus ad

alia. **R**emota ergo priori remouetur posteri. Si ergo h̄mōi virtutes attribuuntur aliquibus oportet qd radicentur super formam aliquam. forme autem artificiales non sunt nisi figure quedam et ideo falsum est qd verba et h̄mōi virtutē aliquam habeant ex corpore celesti. sed si habent aliquam. hoc habent ex spiritu imūdo qui iminiscet se v̄bis hominū vt decipiat secundum augustinum. v̄n aliquando vtuntur verbis fabulosis et falsis et vanis. quibus ad illudendum homines se imiscēt. vnde omnia ista frivola et supstitiosa sunt et imagines astronomice. in quibus etsi nō assit aliqua exp̄ssa iuocatō demonū. tamen est ibi quidā tacitus p̄fensus. Tamen si aliquis dicat verba dei et sacra sine inmutatione et fraude. sed bona et diuina intentione non est incantatio sed oratio. **C**risostomus. t̄m sup Mat. ibi. Bilatant philacteria et rep̄hendit illos qui collo verba euāgelij suspendunt et cum virtus euāgelij nō sit in figuris l̄r̄az sed in fide. Nō tamen damno illos q̄ super se gerūt euāgelium ex deuotione. quia beata cecilia euāgelium christi semper gerebat in pectore. sine tamen aliqua additiōe vel verborum vel caract̄erum vel ceterorum suspectorum.

Articulus. xv.

Deinde quesitum est de homine quantum ad gratiam.

Et circa hoc queruntur tria

Primo de sacramentis **S**ecundo de virtutibus. **T**ertio de officiis

De primo tria quesita sunt

Primo de sacramentis gratie

Secundo de effectu sacramentorum.

Tertio de vnitāte ecclesie.

Quodlibet

De sacramentis gratie querebantur duo. **P**rimo de baptismo. **S**ecundo de penitentia. **D**e primo queritur. utrum aqua habeat virtutem ad emundationem. i. utrum propria virtute mundet. vel virtute concomitante. **R**esponsio dicendum quod duplex est opinio in huiusmodi. non solum de aqua sed de omnibus ecclesie sacramentis. **Q**uidam enim dicunt quod sacramenta non habent virtutem vel vim operandi in anima. sed tantum extra. et divina virtus concomitans facit illum effectum. et inducunt exemplum **B**ernhardi. sit aliquis episcopus qui inuestiat aliquem de prebenda per anulum. anulus non est causa prebende. sed signus. sed hoc est non sane dictum. quia sic non esset aliqua prerogativa sacramentorum noue legis ad vetera. quia etiam in illis virtus coassistens fidei credentium in christum venturum iustificabat. **E**t ideo dicendum quod sacramenta habent in se virtutem iustificandi. et ad alios effectus ad quos ordinantur. et non solum quod sint signum. unde **augustinus** **Q**ue est tanta vis aque ut corpus tangat et eorum abluat. **S**ciendum tamen quod duplex est virtus. scilicet propria et instrumentalis. sicut patet in sarris. sic sacramenta habent virtutem instrumentalem ad spirituales effectus. quia cum sacramentum adhibetur cum invocatione diuina efficit hunc effectum. et hoc est conueniens quia verbum per quod omnia sacramenta virtutem habent. habuit carnem et fuit verbum dei. et sicut caro christi habuit virtutem instrumentalem ad faciendum miracula per continuationem ad verbum. ita sacramenta per continuationem ad christum crucifixum et passum.

Articulus xvi.

Deinde queritur est de penitentia. **E**t primo utrum non habes curam animarum possit absolute in foro confessionis. **R**esponsio dicendum quod aliter est in sacramento penitentiae. et aliter in quibusdam alijs sacramentis. **N**am in quibusdam qui habent ordinem potest ex hoc ipso inducere effectum sacramenti in omni casu scilicet in illis in quibus quod est effectus sacramentorum est res existens extra sacramentum. **E**t de sacerdos degradatus et excommunicatus licet peccet. tamen consecrat et baptizat. et similiter episcopus consecratus. quia profert caracterem. **I**n penitentia autem non imprimitur caracter nec effectus nisi iustificatio penitentis. quod non potest fieri nisi per potestatem iudicativam. **N**on habens autem curam animarum non habet hanc potestatem.

Articulus xvij.

Secundo utrum liceat in aliquo casu reuelare confessionem. **R**esponsio dicendum quod non nec verbo nec facto nec nutu nec aliquo signo. et facere contra est sacrilegium. **N**am ita est in sacramentis noue legis quod efficiunt quod figurant. effectus autem penitentiae est occultatio peccatorum ab oculis dei viventis. et hec occultatio significatur per secretum confessionis. et ideo sicut prophana ret sacramentum qui conficeret corpus et sanguinem christi de alio quam de pane et vino. ita esset reuelans sacrilegus. **A**rticulus decimus octauus. **Q**uod tertio utrum liceat appetere episcopatum. **R**esponsio dicendum

Duodecimum

q̄ contingit ap̄ petere prelationē dupliciter. aut propter necessitatem vrgentem aut non vrgentem. primo modo dupliciter. vel quando imponit a superiori vel quando nō inuenitur aliquis qui velit onus p̄lationis subire. tali necessitate existente meritorium est appetere. Unde *Isa. vi. Quez mittaz et q̄s ibit nobis respōdit. Ecce ego mitte me. tamen dixit se indignum* Secundo modo scilicet quando non vrget necessitas. sic non licet. quia non potest carere aut vitio iniusticie. si velit se minorem p̄ferre maioribus. aut vitio p̄sūptionis. si reputet se sufficientem p̄ferri alijs. unde *Crisostomus Primatus. ecclesiasticos concupiscere nec iustū nec vtile. super illud Reges gētum. 2c.*

Articulus xix.

DEinde questus est de effectu sacramentorum. vtrum compaternitas causetur ex preambulis ad sacramenta puta ex cathecismo et huiusmodi. Et videtur q̄ sic. Dicit quedam decretalis. q̄ a primo pabulo salis nō potest fieri vxor. ergo contrahitur ibi compaternitas. Preterea cathecumini cōfetur christianus. Sed qui dat christianismum efficitur compater. ergo 2c. **R**espōsio. quidam dicunt q̄ omnia illa sacramentalia sufficiunt ad causandum compaternitatem. Quidam dicunt q̄ solum contrahitur quantum ad tria scilicet in catechismo. baptismo. et confirmatione. Sed mihi videtur q̄ solum contrahitur in duobus scilicet in baptismo et confirmatione quia compaternitas similitudo quedam est pa-

ternitatis. paternitas autem non fit nisi in generatione. et ideo solum in illis sacramentis. in quibus est quedam generatio spiritualis. contrahitur compaternitas que matrimonium impedit. **A**d primum ergo dicendum q̄ illa non sunt intelligenda sigillatim sed sunt accipienda collectivē et sunt. quia qui in omnibus istis adest efficitur compater. **A**d secundum dicendum q̄ cathecumini dicitur christianus per fidem non per baptismum. quem nondum suscepit. et ille dat christianismum qui dat sacramentum baptismi.

Articulus xx.

DEinde questum fuit. vtrum sit vna ecclesia que fuit in principio. tempore apostolorum et que est modo. Et videtur q̄ non. quia nunc non vritur eisdem regulis. Tunc enim prelati erant sine auro et argento in zonis suis. ergo 2c. **P**reterea non legitur q̄ christus et apostoli habuerint castra. modo autem ecclesia habet. ergo 2c. **C**ōtra Mathei ultimo. Ecce ego vobiscum sum vsq̄ ad consummationem seculi. hoc autem non intelligitur tantum de apostolis. quia omnes mortui sunt. et adhuc seculum non est consummatum. ergo 2c. **R**espōsio dicendum q̄ eadem est numero ecclesia que tunc erat et que nunc est quia eadem fidei et eadem fidei sacramenta. eadem auctoritas. et eadem professio. unde dicit apostolus. *Unus est christus. Absit.* **A**d primum ergo dicendum q̄ verba Mathei tripliciter exponuntur. *Boyl et Ambrosius exponunt se-*

cathecumini

Quodlibet

cū sēsū mysticū dicētes. Nolite portare aurū &c. i. nihil ī spūalib⁹ ministerijs auro vēdatis. n̄ duas tunicas. i. n̄ duplicē aīmū habeat. Alij exponūt ad lram. et vna expositio est Augustini qui dicit q̄ illa verba nō dicuntur p̄ modū pcepti s̄ pmissionis ita q̄ qui nō seruat nō peccat. et qui seruat melius facit. vt sit sēsus. Nolite portare. i. q̄n itis ad prandīū nolite solliciti esse de expensis q̄a debent vobis a populo. **Dign⁹** est enī opari. &c. quasi dicēt. Ideo pmitto q̄ nō portetis quia digni estis accipere ab alijs quibus p̄dicatis Paul⁹ hoc nō fuaunt. et tū p̄ hāc r̄gulā n̄ fecit. s̄ superrogauit. **Alia** expositō ē aliorū lāctorū q̄ dicunt q̄ hec dicta sūt pceptie. s̄ hoc pceptū datū est nō ad semper fuaudū s̄ ad p̄mā missionē. bis enī eos misit. i. an̄ passōnē iudeis. et post resurrectōez gētib⁹. In p̄ma dixit eis. In viā gētū ne abieritis. In secūda dixit. **Vocete** oēs gētes. In p̄ma mā dauit q̄ p̄dicta fuaerēt. n̄ aut in secūda. et rō hui⁹ est q̄a in p̄ma solū mittebātur ad iudeos ap̄d q̄s p̄suetū erat q̄ maḡi eoz ab eis sustētarētur. et ideo sine scādalo poterāt accipere et vtiptate sibi p̄cessa. apud vō gētilēs nō erat hui⁹ moī p̄suetudo. q̄a apud eos non erāt hui⁹ moī p̄dicatores. Et iō fuis̄ eis scādalum. et visū fuis̄ eis q̄ p̄ q̄stū aplī p̄dicarēt. et iō Paul⁹ hoc pceptū nō fuaunt in gētib⁹. et iō dñs in secūda missione dixit. **Nūc** q̄ habz sacculū tollat sistr̄ et perā. **Ad** secūdū dō q̄ Aug. r̄ndz in eplā p̄t dona tistas. et habet sup̄ illō ps. q̄re fremuerūt gētes. distiguit. n. diuersa tpa ecclesia. **Fuit** enī tps q̄n astiterunt reges aduersus christū et in illo tpe nō solū nō dabāt fidelib⁹. s̄ eos occide-

bāt. **Aliud** vō tps est nūc. q̄ reges intelligūt et eruditi seruiunt dño Jesu christo in timore &c. et iō in isto tēpe reges sūt vasalli ecclesie. et iō est ali⁹ stat⁹ ecclesie nē et tē. nō tū ē alia ecclesia.

Deinde q̄sitū est de virtutibus. **Primo** de q̄daz virtute intellectuali. s. de veritate. **Secūdo** de virtutibus moralibus. **De** veritate q̄sita sūt duo. **Primo** de fortitudine veritatis. **Secundo** de p̄firmatōne veritatis. q̄ est p̄ iuramētū.

Articulus xxi.

Quæritur p̄mū q̄sitū est. vtrū veritas sit fortior in vniū reges et mulierē. **Et** videt q̄ vinū. q̄a imutat maxime hoīez. **Itē** q̄ rex q̄a pellit hoīez ad id qd̄ est difficillimū. s. ad hoc q̄ se exponat periculo mortis. **Itē** q̄ mulier. q̄a dñatur etiā regib⁹. **Cōt̄** **Esore** fortior ē veritas. **R̄sio** dō q̄ hec ē qd̄ p̄posita iuueib⁹ dissolueda in **Esdra**. **Sciendū** ergo q̄ si p̄sidere ista q̄ttuoz. s. vinū. regē. et mulierē. et veritatē. nō sūt p̄pabilia. q̄a nō sūt vni⁹ generis. tū si p̄sidentē p̄ p̄pationē ad aliquē effectū. p̄currūt in vniū. et sic p̄nt p̄pari. **Hic** aut̄ effect⁹ in quē cōueniūt et p̄nt ē imutatō cordis hūani. **Dō** ergo inter ista magis imutat cor hoīs vidēduz est. **Sciendū** ergo q̄ imutatim hoīs qd̄ dā ē corporale et aliud ē aiāle. et hoc ē duplex. sc̄sibile et intelligibile. **Intelligibile** ē et duplex. s. p̄cticū et speculatiū. **In** ea aut̄ q̄ p̄tinet ad imutatā naturalē s̄z dispōez corpis h̄z excellētā vinū. qd̄ facit p̄talēta loq̄ **In** ea que p̄tinet ad imutatū appetitū sēsūm. excellēt⁹ ē delectatō. et p̄cipue circa venerea

Duodecimum

et sic mulier est fortior. Itē in p̄ctis
et i reb⁹ hūanis q̄ p̄t hō facē. maximā
ptatez hz rex. In speculatis sūmū et
potētissimū ē vitas. nūc autez vires
corpales subiiciunt virib⁹ aialibus.
vires aiales intellectualib⁹. et intelle
ctuales practice speculatis. ideo sim
pliciter veritas dignior est et excellēti
or et fortior

Articul⁹ xxij.

Secūdo q̄ritur. vtrū accipiēs
doctrinā alicui⁹ experimenti
sub iuramēto nō p̄municādi.
teneatur seruare iuramētuz. et videē
q̄ sic q̄ sic obligat⁹ n̄ debz facere ali
quid qd̄ vergat in detrimētuz illius
qui dedit v⁹ qui docuit hoc autē est
si alijs p̄municaret. ergo zē. **P**re
rea p̄municare tale expimētū nō tene
tur ex pte salutis eterne alicui. **C**um
ergo nō teneat alteri coiccare n̄ debz
sic obligatus coiccare. ergo zē. **C**ō
tra. **N**ō coiccare salubre remediū sine
q̄d̄cūqz bonū est p̄ charitatez. ergo
zē. **R**isio. aliter dō ē hic simplr et
aliter in casu. simpliciter loquēdo nō
tenetur. s̄ male fecit iurādo. iuramen
tū entz nō solū amittit vim q̄ iura
mētū est illicitū. s̄ iurādo peiorat. q̄
iuramētū obligās debet habere iudi
ciū iusticiā et veritatē. s̄ est iuro q̄n
q̄ aliqd̄ quod licet mihi non facere.
puta. nō ire ad ecclesiā. nō licz tamē
iurare. q̄ licet sit mihi licitū p̄ aliq̄
tēpore nō facere v⁹ dimitte hui⁹ moi
bonū qd̄ est ad ecclesiā ire. nō tamen
licet mihi iuramētuz interponere. et
aimuz obfirmare ad aliqd̄ bonū nō
faciendū q̄ hoc est facē p̄tra spiritū
s̄ctuz. et iō iuramētū p̄ omne id qd̄
ē de genē bonoz ē illicitū et nō est ser
uandū. tamē in casu seruare tenet. pu
ta si ille v⁹ ali⁹ sufficiens medic⁹ pre
sens esset et parat⁹ esset curare et vti

illo experimento in salutē corporalē
alioz. et sic p̄ solutio ad obiecta.

O **E**inde quesituz de vtutibus
moralib⁹. **E**t p̄mo de vtu
tib⁹ fm se. **S**ecundo spaliē
de quodā actu iusticie. s̄. de restitutōe

Articul⁹ xxij.

Inca p̄mū quesitū est vtz v
tutes morales sint p̄nere. et v⁹
deē q̄ nō. q̄a acq̄runt ex acti
bus qui sūt diuisi et distincti. ergo po
test acquiri vna vt⁹ sine alia. **P**re
terea **A**ug. dicit **N**ihil p̄tra diuinaz
sententiā dicit qui dicit q̄ qui habet
vnā nō habet omnes. **P**reterea v
tutes habētur ex p̄suetudine q̄ requi
rit temp⁹. **R**isio dicēdū fm om
nes s̄ctos q̄ sic. s̄ loquēdo de vtuti
b⁹ in coi duplex rō assignat a diuer
sis. fm q̄ diuersimode locuti sunt de
vtutib⁹. vtutes. n. cardinales duplf
accipiuntur ab aliquib⁹. **Q**uidā. n. di
cūt vtutes eē q̄sdā modos generales
q̄ requirunt i omni vtute. puta q̄ for
titudo ē q̄cūqz firmitas ai in q̄busdā
reb⁹. tēpantia ē moderatā ai in oib⁹
reb⁹. et sic de alijs. **E**t fm istos necē ē
q̄ vtutes sint p̄nere. q̄ isti moi gene
rales requirunt in omni vtute. est ali
qd̄ hoz defuerit nō est vt⁹ aliq̄. q̄ si
tēpantia rectitudinē nō hēat q̄ ē iusti
cia. v⁹ nō hēat ai firmitatē q̄ est for
titudō. et sic de alijs. non ē vt⁹. et hūc
modū aug. poit iij de trini. et mag⁹ i
ctio sentētiay. **A**lij autē accipiunt di
stinctōez haz vtutū fm determinatas
materias. sic **A**rist. et peripatetici. vñ
prudētia fm p̄m non est recta rō
i omnib⁹. s̄ solū in agilib⁹. s̄ i iusti
cia nō dicit rectitudinē circa inquisi
tōez omniū causaz. s̄ tñ circa p̄muta
tōez et distributōez et actōez huma
nas. que sunt ad altez. **F**ortitudo est
aut dicit firmitatē ai nō circa oia. s̄

Quodlibet

circa ea in quibus est difficillimum animi
fortem habere. scilicet circa pericula que sunt in
bellis. temperantia vero est circa ea in
quibus difficillimum est animi modera-
re. scilicet circa delectationes gustus et tactus
que sunt maxime delectationes. non in
quibuscunque aliis concupiscentiis. sicut
scientie vel pecunie et sic etiam loquen-
do de virtutibus virtutes morales
sunt conexe. cuius conexione ratio acci-
pitur secundum philosophum ex parte prudentie. quia
nulla virtus potest haberi sine pruden-
tia. et impossibile est habere pruden-
tiam sine virtutibus moralibus cuius
ratio est. quia prudentia nihil aliud est
quam recta ratio agibilium. Impossibile
est autem rectam rationem habere circa a-
liquod nisi ex recta ratione circa princi-
pia. principia autem agibilium sunt fines
virtutum. et circa fines virtutum nullus
beneficium habet nisi per habitum illius vir-
tutis. et sic necesse est quod prudentia ha-
beat secum alias virtutes morales. Po-
test enim aliquis habere inclinationem
naturalem ad actus alienius virtutis
sine prudentia. et quanto habet maiores
inclinationes sine habitu virtutis. tan-
to periculosus est. et plus impugnare potest
sine prudentia. sicut patet de illo qui
habet fortitudinem naturalem sine dis-
cretione et prudentia. Et ideo dicitur Gre-
gorius. Ceterae virtutes nisi ea que agunt pru-
dentem agant recte. Est et alia ratio periculis
in virtutibus gratuitis propter charitatem
in qua proceduntur. quia qui habet cha-
ritatem habet omnes virtutes gratuitas. et
sicut dicitur habet unam habet charitatem. Ad
primum ergo dicitur quod actus non sunt divisi in
virtutes. quod non potest esse actus temp-
tantie sine actu fortitudinis nec forti-
tudinis nisi cum actu temperantie recte. Ad
secundum dicitur quod hoc dicitur quod non probatur
per auctoritatem biblie. Ad tertium
dicitur quod non dicitur morales a consuetudi-

ne sed a more. et dato quod indigeant tempore
tamen non habebit virtutem nisi sit prudens.

Quod dicitur de restitutione.
que est actus iusticie. Et circa
hoc quesita sunt tria. Primum
de illis qui propter partes sunt extra civita-
tes. Secundo de eo qui mala fide
longo tempore prescripsit. Tertio de eo qui
aliena consumpsit.

Articulus xxiiij.

Quod dicitur quod dicitur ut expulsi pro-
pter partes possint experiri boni
sua ab illis qui sunt in civitate
manentes. et videtur quod non quod multi de illis
qui sunt in civitate culpam non habuerunt ad
eorum expulsionem. et sic puniretur aliquis pro
culpa alteri. Preterea expulsi sine
runt pro parte ecclesie. et sic iustum bellum. quod
actus est pro eis. et sic dicitur eis non sunt re-
stitutionem. Preterea secundum philosophum cum muta-
tur ordo civitatis. non remanent eadem civitas. sed
cum mutatur dominus et principat. mutat or-
do. et sic non est eadem civitas. ergo expulsi
non pertinent a modo ad civitatem que prius erat
ergo non tenent eis ad restitutionem. **C**on-
tra. Qui spoliat a raptore potest repetere et
accipere ea que sunt sibi ablata. ergo et illi ex-
pulsi. **R**espondeo quod autem sunt expulsi iuste. scilicet
propter eorum culpam. et sic non possunt repetere amissa
aut iuste. id est sine culpa et sine debito or-
dine iusticie. et sic possunt repetere. Si autem ha-
beret superior. dicitur pro superiore petere sibi re-
stitui. si autem non haberet superior. ipsi possunt
si possunt recuperare. **A**d primum ergo dicitur quod
non punitur sic aliquis pro peccato alteri sed
pro suo quod maiores omnia faciunt auctori-
tate et favore populi. et sic populus in fauore
de maioribus fuit in culpa. Preterea
illud intelligitur de pena spirituali. que nullus
punire sine propria culpa. non de corporali
que frequenter videtur pro alio punitur.
Ad ii. dicitur quod iustus iuste agere sunt pro
ecclesia in quantum iuste pro ecclesia. **A**d iii.
dicitur quod sic sunt eadem persone manifestum est
quod tenent sibi alie omnia non tenentur.

Duodecimū

Articulus. xxv.

Secūdo q̄rebat̄ vtrūz ille qui mala fide p̄scripsit teneat̄ ad restitutionē. et videt̄ q̄ nō q̄a lex dicit q̄ q̄ etiaz mala fide p̄scribit adq̄rit dñiū. **C**ōtra. Decre. dicit q̄ teneat̄. nec adq̄rit dñiū. **R**e. dō q̄ circa hoc ē p̄rietatis iuris civilis et canonici q̄a s̄z ius civile tal̄ p̄scriptō tenz s̄m ius canonicū tal̄ p̄scribere nō p̄t. **E**t rō huius p̄rietatis ē q̄a aliq̄ ē f̄is quē intēdit civilis legislator. s̄. p̄cez suare et stare int̄ ciues. q̄ impediret̄ si p̄scripsit nō curreret. q̄cūq̄. n. vellz posset venire et dicere. istud fuit meū quocūq̄ tpe. **F**inis aut̄ iuris canonici tenet ad q̄etē ecclie et salutē aīaz. nullus aut̄ in p̄cto saluari p̄t. nec penitē de dāno v̄l de alieno nisi rō p̄set. **E**t iō dō ē q̄ si q̄s p̄scribat bona fide possit dēdo n̄ tētur ad restitutionē. etiā si sciat̄ at alienū fuisse post p̄scriptōez. quia lex p̄t aliq̄re p̄ peccato et negligētia punire in re sua. et illā alteri dare et p̄cedē. sed q̄ mala fide p̄scribit. tenetur emēdare et satisfacē reddēdo dānum q̄s intulit. **A**d p̄mū ergo dō q̄ verū ē q̄ oīa sūt p̄ncipiū ad gubernādū n̄ ad retinēdū sibi v̄l ad dādū alijs. et si q̄ leges tales sūt. tyrānice sūt. et non absoluit̄ a p̄scia s̄z a foro iudiciali et violentia.

Articulus. xxvi

Tertio q̄rebat̄. vtrūz ille q̄ rē alienā p̄sūpsit teneat̄ ad restitutionē. et videt̄ q̄ nō q̄ ille cuius res fuerat̄ n̄ h̄z actōez in p̄sūptōre. intellige si ius h̄z casū i p̄scriptōne. **C**ōtra. **I**ste mala fide possedit alienū q̄s p̄sūpsit. **R**espon̄sio dō q̄ teneat̄. cuius rō ē. q̄ q̄s tenet̄ ad faciēdū iusticiā alteri. p̄sūpsit aut̄ iusticia i q̄dā eq̄litate. v̄n̄ nisi reintegrēt̄ eq̄litas. n̄ p̄t

aliq̄s eē iust̄. **I**neq̄litas aut̄ fuit q̄ p̄sūpsit rē n̄ suā. et iō opz q̄ reddat

Ad p̄mū ergo dō q̄ s̄z n̄ habeat actōez in eū q̄ p̄sūpsit s̄z ius civile. h̄z tamē s̄m ius dīnū. cuius finis ē salus animarū. et ideo ei repugnat.

Deinde queita sūt de officijs quattuor. **P**rimo de officio expositorū sacre scripture.

Secūdo de officio p̄dicatorū. **T**ertio de officio confessorū. **Q**uarto de officio vicariorū.

Articulus. xxvij

Intra p̄mū queitū est vtrū oīa que doctores sancti dixerunt sint a spiritu sancto. et videtur q̄ nō. quia in suis dictis sūt aliqua falsa. nam in suis expositionibus quāq̄ dissonant. nō potest autem esse verū q̄d dissimile vel dissonū ē q̄a vtrāq̄ p̄s p̄radictionis non p̄t esse vera. **C**ōtra. **A**d eundē p̄tinet facere aliquo propter finē et perducere ad illum finem. **S**ed finis scripturę que est a spiritu sancto est eruditō hominū. hec antez eruditio hominū ex scripturis nō potest esse nisi per expositiones sanctorū. ergo expositiones sanctorū sunt a spiritu sancto. **R**espon̄sio dicendū q̄ ab eodem spiritu scripture sunt exposte et edite. vnde dicitur p̄ma ad Cor. ij. **A**nimalis homo nō percipit ea que dei sunt. spiritualis autē rē. **E**t precipue quān̄ ad ea que sūt fidei. quia fides donū dei est. et ideo interpretatio sermonū numeratur inter alia dona spūs sancti p̄ma ad cor. xij. **A**d p̄mū ergo dō cēdū q̄ gratie gratis date nō sūt habitus. sed sunt quidā motus a spiritu sancto. alias si esset habitus. propheta quādo vellent per donū prophetie revelationē haberet quod falsum est et iō de aliquibus occultis revelan

Quodlibet

dis aliquādo tangit mens a spirit u
sancto et aliquādo nō sed aliqua eis
occultatur. unde dixit heliseus q̄to
R. iij. et dñs celauit a me Aliquē etiaz
aliqua dicūt a se ipsis. sicut patet de
Nathan qui cōsuluit David q̄ edifi
caret templū. postea autē a dño rep̄
hensus et quasi retractus prohibuit
hoc ipsi David ex parte dei. hoc tamē
tenēdum est q̄ quicquid in sacra scri
ptura cōtinetur verum est. alias qui
contra hoc sentiret esset hereticus. ex
positores autē in alijs que non sunt
fidei multa ex suo sensu dixerūt. et iō
in his poterant errare. tamē dicta ex
positorū necessitatem nō inducūt. vt
necesse sit eis credere. sed solū scrip
tura canonica que in veteri ⁊ in nouo
testamento est.

Articulus xxviii.

Deinde quesitū est de predi
catoribus Et circa hoc ques
ta sunt duo Primo vtrum
aliquis possit predicare propria au
toritate. ita vt liceat predicare sine
licētia prelati Et videtur q̄ sic quia
predicare est bonum alij facere Sed
debemus bonum operari ad omnes
ad gal. vi. ergo r̄. Preterea dicit
Ecc̄. Unicusq̄ inādauit deus de p̄
rimo suo ergo r̄. Contra. Ad ro. x
Quomō predicabunt nisi mittantur
ergo r̄. Responsio dicendū q̄ nul
lus quantūcūq̄ scientie magne vel
quantecūq̄ sanctitatis nisi missus a
deō v̄l a prelato predicare potest q̄
nullum agens natū est agere nisi su
pra debitam materiā Predicatio au
tem ē exhortatio et doctrina si sit pu
blica respiciens totaz ecclesiam ⁊ cui
ra publica ecclesie commissa est pre

latis. et ideo nullus debet aliquid ex
ercere quod requirat auctoritatē pu
blicam nisi auctoritate prelati Ad
primū ergo dicendum q̄ cuiuslibet li
cet facere bonum sibi proportionatum.
non autem quodcūq̄ bonū Ad
secundū dicendū q̄ inādauit de⁹ mo
nere proximum priuata monitione ⁊
familiari.

Articulus xxix.

Secundo vtrum aliquis phi
bitus a p̄ncipe seculari debeat
dimittere predicationem.
Et videt q̄ non Nolite timere eos
qui occidunt corpus dicitur predica
toribus. ergo timore p̄ncipiū nō de
bent dimittere Preterea Act. q̄to
Deo oportz magis obedire q̄ homi
nibus S; deus precipit precipue p̄
latis q̄ predicent. ij. ad Thi. iij. Pre
dica verbū. ergo r̄. Preterea nul
lus debz obedire alicui in eo in quo
peccat precipiens Sed princeps pec
cat prohibendo hoc. ergo r̄. Co
tra Act. xij. Quia repulistis regnū
dei r̄. Preterea Mat. x. Si vos p̄
secuti fuerint i vna ciuitate fugite in
aliam Responsio dicendum q̄ hic
est opus duplici distinctione. quia
quādo aliquis phibetur predicare
vel prohibetur solum a tyrāno. aut
simul a tyrāno ⁊ populo. Si primo
modo sic cuz de multitudine sunt ali
qui audire volunt. non est dimitten
da predicatio. quamuis sic sit mode
randa quo ad tempora et loca. vt ex
timore ad tyrannū nō impediatur et
quāq̄ etiam tunc liceret predicare oc
culte p̄ domos. sicut p̄ apostolos le
gitur factum. Si secūdo modo tunc
debet cedere predicator et fugere ad

De predicatoribus

Duodecimū

alia loca sū mandatum domini Et hoc etia **Greg.** dicit in dialogo. q̄ quādo omnes sunt mali et indurati. debz eis dicere illud apostoli. Quia reppulistis a vob̄ regnū dei. **Alia** distinctio est hic habenda. quia predicator aut habet curam animarum aut non id est predicat ex necessitate officij. aut propria sponte **Si** primo modo sic nō debet dimittere gregem etia propter periculū mortis. dum modo possit aliquod bonum facere remanedo cum grege **Si** secūdo modo sic etiā si posset ibi inter tales fructificare nō tenetur ibi stare. nec ad ponendum animā suā nisi in casu. puta si aliquis vellet corrumpere fidem et tunc vbi fides periclitaret̄ teneret animā pro fratribus ponere. q̄ hoc est in precepto in tali casu **Si** autem non imminet talis casus. sic est in cōsilio. quia omnia cōsilia in casu sunt i precepto **Ad** primū ergo dicendū q̄ deus precipit predicare. tamē ordinate. et eo mō vtile quo sit salutū animarum. **Ad** scōm dicendum q̄ nō est aliquo dimittendū quod sit sūm deum timore mortis. **Q̄** si aliq̄ sine causa et sine necessitate se ingerat ad periculū. non fit sapienter **Ad** tertium dicendū q̄ falsum est. Nam sūm **Aug.** aliquādo impator peccat p̄cipiendo q̄ devotus miles nō peccat obediendo maxime si militi non constet illud esse peccatum.

Articulus xxx.

Er̄tio vtrum liceat p̄dicato rib⁹ recipere elemosynas ab vsurarijs. et videtur q̄ sic p̄ma ad **Cor.** ix. **Si** nos vobis sp̄iritualia seminamus. **Præterea** sus naturale habz q̄ homo vivat de labore suo. dignus est enim oparius

et hoc enī cōcessum ē homini a creatore **In** sudore et̄. **gen.** iii. **Contra** Usurarij nihil habēt nisi quod ē alienum **Responsio** dicendū q̄ de rapina vsura et huiusmodi in generali loquendo non potest fieri elemosyna **Isaie.** lxi. **O**dio habens rapinam in holocaustum. tamen in speciali casu predicatoribus qui predicant vsurarijs et monent eos restituere. licitum est accipere. et hec est vna ratō. **Alia** est quādo non habent alias unde vivunt. et in extrema necessitate omnia sunt cōmunia. et ab omnib⁹ licite accipere ad sustentationē et necessitatē

Articulus xxxi.

Deinde questum fuit de officio confessorū. vtrū aliquis possit confessiones audire de indulgentia domini pape sine voluntate proprii prelati. et videtur q̄ non quia quilibet tenetur confiteri p̄prio sacerdoti. ergo et̄. **Præterea** papa nulli preiudicat propter aliquam indulgentiam **Contra.** Papa est sup̄ omnes. ergo cui vult quid et quantum vult. potest committere et indulgere **Responsio** dicendū q̄ quidam dicūt q̄ quilibet sacerdos potest absolvere quemlibet a quolibz peccato. et licet non bene faciat absoluendo. tamen absolutus est. et ratio horū fuit quia sūm datur presbytero in sua ordinatione potestas consecrandi corpus christi. et potestas claviū. et idō sicut potest cōsecrare quamlibet hostiam. ita potest absolvere quemlibet. **Sed** hoc est erroneū quia nullus potest absolvere p̄pria auctoritate nisi eū q̄ est aliquo mō sibi subditus. q̄ actus sūm in materia p̄pria. et absolutio sacramental̄ hz iudiciū anexū. et hoc sc̄z iudiciū nō ē nisi in subditos inferiores

De Officio Confessoris

Quodlibet

Qui ergo nō habet subditū non pōt
absolvere et sic iurisdīctio dat mate-
riam sacerdoti determinatā. secus au-
tem est de hostia que est materia def-
minata Cui ergo nulla cura cōmitti-
tur habet clavem ligatam. vt iuriste
dicunt scilicet quia non habet omni-
no materiā Alij dicunt q̄ nullus po-
test etiam auctoritate superioris pla-
ri absolvere subditum inferioris pla-
ri contra voluntatē ipsius. puta non
potest auctoritate episcopi cōtra vo-
luntatē parochialis aliquem absol-
uere Hoc etiaz est erroneū. quia ad
absolvendum requirūt potestas sacer-
dotalis et iurisdīctio. episcopus autē
habz immediatā iurisdīctionē in om-
nes Unde episcopus potest omnīuz
cōfessiones audire etiā contra volun-
tatem. presbyteri parochialis. ⁊ simi-
liter etiaz ille cui episcopus commit-
tit. et multo magis si papa cōmittit.
Tamē archiepūs quia non habet im-
mediatā iurisdīctionem in omnes sui
archiepiscopatus. nisi ex appellatiōe
nō posset alicui dare licentiaz vel au-
ctoritatē audiēdi cōfessiones cōtra
voluntatē episcopi et diocesani suffra-
ganei Ad primū ergo patz per ea
que dicta sunt. quia episcop⁹ ⁊ papa
plus potest q̄ sacerdos Ad secun-
dum ergo dicendū q̄ hoc non est in
preiudiciū sed in auxiliū. quia audi-
re cōfessiones nō est statutū in favo-
rem sacerdotū. alias essent multū in-
fideles serui. si ppter honozē sacerdo-
tum confiteri peccata esset necessariū
sed hoc est introductum ad salutem
animarum

Articulus xxxij.

Quēdā quēsitum fuit de offi-
cio vicariorum vtrum vica-

rius alicuius possit vices suas com-
mittere alteri et videtur q̄ sic. quia ef-
fectus habens virtutem cause potest
in ea in que potest causa. **C**ontra.
Quia hoc videtur esse contrariū illi
p̄verbiorū. xxvij. Diligenter agnosce
vultum pecoris tui **R**esponso dicē-
dum q̄ ille qui cōstituitur vicarius
nō potest totā suam potestatē cōmit-
tere. sed potest partem. quia intentio
cōmittentis est vt exequatur fm q̄
potest ille cui cōmittit. et forte talis
nō potest totum facere quod sibi cō-
mittitur. et ideo potest aliquid alteri
cōmittere **A**d primū ergo dicēdū
q̄ effectus nō habet semper totā vir-
tutem cause. nisi esset episcopus **A**d
secūm dicendū q̄ hoc ipsū facit vt co-
gnoscat vultum pecoris

Articulus xxxij.

Quēdā quēsitū fuit de perti-
nentibus ad culpam **E**t pri-
mo de peccatis. secundo de
penis **D**e primo quēsitā fuerūt duo
Primo de pertinentibus ad culpam
originalem. secūdo ad culpā actualē
De peccato originali quēsitū fuit
vtrum traducatur per traducionez
semis **R**esponso dicendū q̄ sic. q̄
peccatum originale est peccatū natu-
re et nō attingit personā. nisi inquan-
tum est in tali natura. tota autē huma-
na natura ē sicut vnus homo. vbi cū
q̄ ergo illa natura reperitur. ibi est
peccatū nature. quod est originale
Nota q̄ percussio habet rationē cul-
pe non inquantū ipsius manus. sed
inquantū fit a principio voluntatis

Articulus xxxij.

Diodecimū

Deinde querebatur de culpa actuali. Et primo de peccato cogitationis duo fuerunt quesita. Primo vtrū consensus in delectatione sit peccatū mortale. **R**esponso dicendū q̄ hic non queritur de consensu in delectationem actus. quia hic plane mortale est. Sed de consensu in actum cogitationis tāz sicut cum aliquis cogitat delectationē fornicationis. et delectat et placet sibi hec cogitatio. Est ergo duplex cogitatio delectationis vel propter ipsam delectationem. vel propter rē cogitatam. Prima est cum quis cogitat de triangulo vel de bellis regl. non propter regem. sed propter ipsā cogitationem. Secunda est cum delector cogitando de amico propter ipsum qui sit mihi per cogitationem et in cogitatione presens. Sic ergo cogitatio potest cogitari vt delectās prout est cogitatio. et sic non est peccatū. sicut si debeo narrare de fornicatore. et tunc occurrūt pulchre et delector. Si autem cogitatio est delectās propter rem cogitam. impossibile est q̄ procedat nisi ex amore fornicationis. et ideo consentire in eam est consentire in amorem et in vsum rei illicite et ideo est peccatum mortale

Articulus xxxv.

Secundo de suspitione. vtrū sit peccatum mortale. et vide tur q̄ sic. talibus enim cōmīnatur dominus Isa. quinto. Ne qui dicitis rē. **C**ontra. Super illud. Nolite ante tempus iudicare. dicit glo. q̄ est veniale peccatum. **R**esponso dicendū q̄ in illis que sunt mortalia peccata ex genere. motus imperfecti nō sunt peccata mortalia

sed venialia. **A**ulterū enim est mortale scilicet quando est completa voluntas. non autem quādo est incompleta. nō. n. quilibet motus concupiscentie est peccatū mortale. **J**udiciū autem est duplex scilicet de reb⁹ et de personis. **J**udiciū de rebus semper est mortale peccatum. puta dicere q̄ dare elemosynam sit malum. **J**udiciū autem de personis licet quando q̄ sit falsū. non tamē semper est peccatum. nisi quando omnino est temerarium. **U**nde Augustinus dicit in sermone domini in monte. Si erramus in iudicio personarum non eremus in iudicio rerum. sed quando q̄ ex leui re iudicium procedit firmiter in corde. aliquando est peccatum mortale quia ē cum contemptu proximi. suspicio autem est quid imperfectus in genere iudicij. et ideo est imperfectus motus. et ideo non est mortale ex genere quous si fiat ex odio erit aliquando mortale. **A**d primam ergo dicendū q̄ qui dicit bonum esse malū rē. non suspicatur s̄ iudicat. et ideo peccat.

Articulus xxxvi.

Deinde quesita fuerūt de peccato operis tria. **P**rimo vtrū liceat vti sortib⁹. maxie in aptōe libroz. **R**esponso dō q̄ fors ppe est iudiciū qd̄ exq̄ritur ex aliq̄ ab hoīe factō ad inq̄rendū occultū. **D**ico autē qd̄ ab hoīe factō. q̄ q̄rere de factis ab alijs nō est fors. s̄ augurium aut aliqd̄ aliud. vt quādo aliq̄s facit sicut geomantici. et cuz tarillis et de festucis. et in apertione libroz. **H**ec autem fiunt ad tria. aut ad inq̄rendum voluntatem. aut ad conq̄lstrandū dubium. aut ad diuidendum et sic sumitur triplex fors scilicet diuisoria. consultoria. et diuinativa.

Quodlibet

Aliqui faciunt has quasi committētes fortune sicut cum quis non videtur debere ire. tamen ponamus q̄s debeat ire. et hoc aliquādo vana ali qui intentione exquirendi iudicium alicui rei. sicut ad inquirendum iudicium astrozum exquirunt. sicut geomantici qui dicunt. q̄ fm motum celi manus mouetur. et est peccatuz Aliqui intendunt scire iudicium diaboli. sicut Nabuchodonosor. et hoc est sacrilegium. Aliqui iudicium diuinum et non semper est peccatū. Et sic fors diuinatozia quattuor habet gradus. et primo modo aliquando est leue peccatum. vel non est peccatum. secundo modo peccatum est et tertio. et quarto non semper est peccatum. sed quando quis nō ex necessitate facit. quia sic est tentare deum secundo. paral. secundo. Cum ignoramus quid agere zc. v̄l quādo sine debita deuotione. sicut Beda Actuum primo. quādo aliquis res sacras conuertit in res temporales. sicut cū aperit libros pro temporalibus. vel quādo de eo quod est supra nos. sicut quando quis non concordat. q̄a hoc est facere iniuriam spiritui sācto qui creditur firmiter esse in ecclesia. v̄l in collegiis. tamen in electione secularium nihil prohibet sortib⁹ vti.

Secundo de retentione superfluoꝝ. vtrum ille qui non dat superfluum quod habet pro deo peccet. dicit enim Augustinus q̄ qui retinet zc. sicut supra octauo quodlibet. Tercio de perplexitate. vtz alq̄s possit eē perplexus.

Articulus xxxvij

Quando quæsitum est de pe

nis. **E**t primo de pena temporali vtrum aliquis religiosus expelli debeat propter peccatum de religione si sit paratus corrigi et sustinere penam. **R**esponſio dicendum q̄ apostolus dicit. Auferre maluz ex vobis modicum enim fermentuz zc. Auferatur autem aliquis aut per penas corporalem et per hoc manifestuz est q̄ auferatur etiam ille qui vellet penitere quantumcuq̄. sicut homicida suspenditur. quantumcuq̄ peniteat. v̄l per penam spirituales. et hoc ecclesia non facit nisi quis esset p̄sumax. Et ratio huius est. quia per penam corporalem auferatur aliquid temporale. quod potest recompensari per aliquid maius bonum. sed bonum spirituale qd̄ adimitur nō potest recompensari. et iō nō debet religio infligere talem penam quādiu vult corrigi quoniam sicut excommunicatō in ecclesia. ita est expulsio a religione. Et ideo dicendum q̄ nullus est nisi propter contumaciam expellendus. sed est sequestrandus in carcere vel alio modo.

Finitur quodlibet liber sancti Thome Colonie impressus per me Johannem Koelhoeff civem coloniensem. Anno millesimo quadringentesimo octuagesimo quinto in professo Catherine virginis.

Collegij Societatis Jesu Dusseldorpij
1625

Vonell. 1047

o de pena temporali
religiosis nulli de
reccam de reccam
origi: et infra
suo dicendum quod
libere magis vult
in formam. si libe
quis sine per penam
r hoc manifeste est q
n ille qui vult penam
iq. sicut homicidii
mancumq. penam
virtutes et hoc dicitur
quis est penam. si
est. quia per penam
rur. aliquid tempus
recompensari per al
vorum. in bonam sp
rimur in potestatem
in debet reipso illig
tam quanto vult esse
sicut excommunicati in
est expulso a religio
cendum q. nullus est
veritatem expulsi
strando in carceri et a

Do dicitur sententia
de impetris per re
coedifficium colorem
o multo quadrages
a gnomato in p. v. d. b.
de virgini

Quoniam...

W...

